

Julkishallinnon tarkastajat ry

Matkakertomus
Opintomatka Brysseliin ja Luxemburgiin
6.–10.9.2023

Matkakertomuksen saatesanat

Julkishallinnon tarkastajat ry:n viides ulkomainen opintomatka suuntautui Brysseliin ja Luxemburgiin 6.–10.9.2023. Matkalla oli mukana 35 yhdistyksen jäsentä, joista valtaosa osallistui ensimmäistä kertaa yhdistyksen järjestämälle opintomatkalle.

Vierailukohteiden valinta ja ohjelma tehtiin yhdistyksen hallituksen ja sihteerin toimesta edellisiä opintomatkojen ohjelmia hyödyntäen siten, että niistä tulisi osallistujille mahdollisimman kattava tietopaketti hyödynnettäväksi julkishallinnon tarkastus- ja arviointitehtävissämme. Opintomatkan käytännön järjestelyissä matkatoimiston ammattitaito ja kokemus olivat tervetulleena apuna. Puheenjohtajan ominaisuudessa on ilo kirjoittaa muistiin, että matkajärjestelyt toteutuivat suunnitelmien mukaan ja kaikki vierailut järjestyivät ohjelman mukaisesti. Oli erityisen hienoa päästä tapaamaan suomalaisia osajia, jotka työskentelevät merkittävässä ja tärkeässä tehtävässä EU:n eri toimielimissä. Kiitos vielä kaikille isännille ja emännille tapaamisten järjestämisistä ja erittäin mielenkiintoisista esityksistä!

Tärkeäksi matkan anniksi kirjattaneen myös tarkastajakollegoihin tutustumiset ja kokemusten vaihdot työtehtävistämme. Meillä oli matkan aikana vilkkaassa käytössä ollut yhteinen viestittelyryhmä, jossa jaettiin kuulumisia ja valokuvia virallisten osuuksien lisäksi myös muista Brysselin ja Luxemburgin nähtävyyksistä ja tutustumiskohteista.

Matkamme oli osallistujien antamien todella positiivisten palautteiden perusteella kaikin puolin erittäin onnistunut, ja siitä lämpimät kiitokset kaikille osallistujille! Huumoria ja hyvää mieltä riitti kaikilla läpi reissun, vaikka auringon paisteesta ja myös kokoushuoneissa lämpöä oli päivittäin yli 30 astetta ja kävelymatkaakin kertyi ensin ovelta ovelle kuljettaessa ja sitten aina lopulta oikean oven löytyessä ;-).

Seuraavalla opintomatkalla toivon mukaan ehditään tutustua kauniiseen Luxemburgiin tämänkertaista piipahdusta perusteellisemmin! Tuleville matkajärjestäjille pohdittavaksi, että voisiko siellä kenties yöpyäkin?

Matkakertomuksestamme tuli kattava kooste matkan annista. Seuraavia sivuja lukiessa on hyvä muistella matkaamme vielä vuosienkin päästä. Lämmin kiitos kaikille matkakertomuksen kirjoittajille ja valokuvaajille ansiokkaasta työstä!

*Oli ilo ja kunnia toimia tämän viidennen opintomatkan matkanjohtajana! Onnistuneesta ja sisältörikkaasta opintomatkasta kaikkia osallistujia ja järjestelyihin osallistuneita kiittäen
Julkishallinnon tarkastajat ry:n puheenjohtaja Virpi Ala-aho*

Opintomatkan ohjelma

Keskiviikko 6.9.2023

07.40–09.15	Lento Helsinki-Vantaalta Brysseliin (Finnair AY 1541)
09.15	Bussikuljetus Kuntaliiton Brysselin toimistoon
11.00	Kuntaliiton edunvalvonta EU:ssa <i>Kuntaliiton Brysselin toimiston edustajat Laura Mäki ja Aleksis Rentto</i> Square de Meeûs 1
14.00	Euroopan petostentorjuntavirasto - European Anti-Fraud Office OLAF <i>Viraston pääjohtaja Ville Itälä</i> Rue Joseph II 30
16.00	Majoittuminen hotelliin, NH Collection Brussels Centre, Boulevard Adolphe Max 7
19.00	Illallinen, ravintola Aux Armes de Bruxelles, Rue des Bouchers 13

Torstai 7.9.2023

08.00	Aamiainen hotellissa
09.30–10.15	Tutustuminen Euroopan parlamentin toimintaan, Vierailukeskus Parlamentarium Rue Wiertz 60
10.30–12.00	Euroopan parlamentin historia, toiminta ja asema EU:n päätöksenteossa <i>Europarlamentaarikko Petri Sarvamaa ja</i> <i>Parliamentary Research Administrator Minna Ollikainen</i> Parlamenttirakennus, Paul-Henri Spaak Visitors area, PHS 4B47
12.00–13.00	Lounas Parlamentin vierailijaravintola Compass
14.00–17.15	Euroopan komissio <i>Directorate-General for Financial Stability Pierre-Etienne Mallet</i> <i>Komissaari Urpilaisen kabinetin apulaiskabinettipäällikkö Sandra Bartelt</i> Euroopan petostentorjuntaviraston tehtävät <i>Laki, resurssit ja kumppanuudet -yksikön päällikkö Helka Nykänen ja</i> <i>Policy Analyst at Fraud Prevention, Reporting and Analysis Piotr Baczmanski</i> Building Charlemagne (CHAR), Rue de la Loi 170

Perjantai 8.9.2023

6.30–7.00	Varhaisaamiainen hotellissa ja lähtö hotellilta tilausbussilla Luxemburgiin
11.00–12.30	Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin <i>Tilintarkastustuomioistuimen jäsen Hannu Takkula ja kabinetin jäsen Nita Tennilä</i> 12, Rue Alcide De Gasperi
12.30–14.00	Yhteinen lounas, ravintola Coque sekä siirtyminen kävellen Tuomioistuimen tiloihin
14.30–16.30	EU:n tuomioistuin <i>Tuomioistuimen jäsen, tuomari Niilo Jääskinen sekä lakimiesavustaja Elina Paunio</i> EU:n yleinen tuomioistuin <i>Tuomari Heikki Kanninen</i> Rue du Fort Niedergrünwald, L-2925
16.30	Lyhyt tutustumiskierros Luxemburgin historiallisessa keskustassa
18.00–22.00	Bussimatka Luxemburg–Bryssel

Lauantai 9.9.2023

09.00	Aamiainen hotellissa
10.00	Vapaata tutustumista Brysseliin ja ympäristöön

Sunnuntai 10.9.2023

08.00–09.00	Aamiainen hotellissa ja huoneiden luovutus sekä siirtyminen bussilla hotellilta lentokentälle, Bryssel, National Airport
11.40–15.15	Paluulento Helsinkiin (Finnair AY 1542)

Kuntaliiton edunvalvonta EU:ssa – Kuntaliiton Brysselin toimisto

Opintomatkamme ensimmäinen kohde oli Kuntaliiton Brysselin toimisto, jossa meidät ottivat vastaan erityisasiantuntija Laura Mäki ja harjoittelija Aleksis Rentto. Kuntaliitolla on Brysselissä kaksi lähetettyä työntekijää ja yksi ulkoisella stipendillä rahoitettu harjoittelija ja heidän tehtävänä on valvoa kuntien etua sekä vaikuttaa kuntia ja alueita koskevaan EU:n päätöksentekoon. Samassa rakennuksessa sijaitsevat myös muiden Pohjoismaiden vastaavat toimistot, ja Kuntaliitto tekee niiden kanssa tiivistä yhteistyötä. Kuntaliitolla on ollut Brysselissä toimintaa 1990-luvun alkupuolelta lähtien, jo ennen kuin Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995.

Kuntaliiton vaikuttamistyössä tärkeää on laaja-alainen verkostoituminen muun muassa meppeihin ja heidän avustajiinsa sekä lainsäädäntöä valmisteleviin EU:n virkahenkilöihin. Kuntaliiton toimiston työntekijät seuraavat tiiviisti EU:n lainsäädännön valmistelua ja siihen liittyviä moninaisia prosesseja. Tällä hetkellä ajankohtaisia asioita ovat muun muassa vihreään siirtymään ja digitalisaatioon liittyvät lakihankkeet. Lainsäädäntöprosessit ovat EU:ssa pitkiä. Keskimäärin prosessi kestää 5 vuotta, mutta aika vaihtelee paljon.

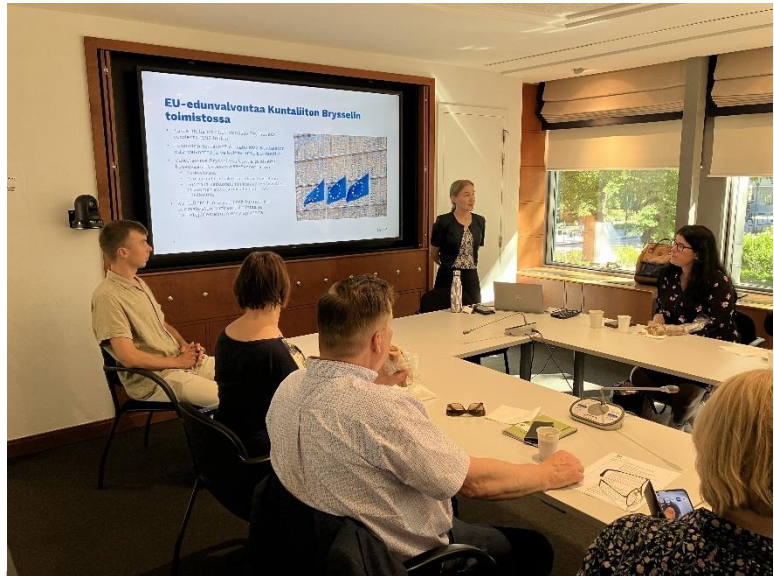
Lopulliseen lainsäädännön sisältöön voidaan vaikuttaa prosessin eri vaiheissa, mikä on tärkeää tiedostaa. Kuntaliitto antaa lausuntoja lakiesityksiin, osallistuu lainvalmisteluun jaostoissa ja koordinoi Suomen delegaatioiden osallistumista Euroopan alueiden komitean toimintaan.

Euroopan alueiden komitea edustaa EU:n jäsenvaltioiden alue- ja paikallisviranomaisia ja antaa lausuntoja uusista säädöksistä, jotka vaikuttavat alueisiin ja kuntiin (70 % kaikesta EU:n lainsäädännöstä). Alueiden komitea onkin erittäin tärkeä vaikuttamisen kanava.

Kuntaliitto pyrkii tuomaan esiin Suomen kuntien erilaista roolia verrattuna useimpiin muihin Euroopan maihin. Suomessa kunnat ovat usein lakien toimeenpanijoita toisin kuin muualla Euroopassa. Lisäksi Suomessa kunnilla on verotusoikeus, mikä on poikkeuksellista.

Tällä hetkellä Kuntaliiton EU-edunvalvonnassa on 4 painopistettä:

- EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausi 2021–2027, jossa korostuu elvytys ja uuden taloudellisen kasvun luominen.
- EU:n kaupunkipolitiikka. Esimerkiksi EU:n [kaupunkimissiot](#) tuovat mahdollisuuksia kaupunkien kehittämiseksi.
- [Euroopan vihreän kehityksen ohjelma](#)
- [Euroopan digitaalinen valmius](#)

Aiemmin EU-lainsäädäntö painottui direktiiveihin, mutta nykyään annetaan enemmän asetuksia, jotka ovat jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Kunnille on saattanut tästä syystä tulla yllätyksenä se, miten paljon yksityiskohtaista sääätelyä EU:sta nykyään annetaan. Jatkossa Kuntaliiton tavoitteena onkin ennakkovaikuttaminen lainsäätötyöhön ja proaktiivisesti tuoda esiin millaisia käytännön vaikutuksia lakiesityksillä on paikallisella tasolla. Todettiin, että haasteena on se, että lakiesitysten tulkinta ei aina ole selkeää.

Laura Mäki esitteli EU:n lainsäädäntöprosessia, joka ulkopuolisen silmin ei ole ihan yksinkertainen. Komissio tekee lakiesityksen, jonka jälkeen sen käsittely alkaa parlamentissa ja ministerineuvostossa. Käsittelyn aikana selvitetään mm. jäsenmaiden kannat lakiesitykseen. Kun parlamentin kanta lakiesitykseen on valmis, neuvotellaan lain sisällöstä vielä parlamentin ja ministeriöneuvoston kesken. Lobbauksessa on pyrittävä vaikuttamaan sekä parlamentin että ministerineuvoston käsittelyyn, mihin oman haasteensa tuo toimielinten erilaiset aikataulut lakiesitysten käsittelyssä. Tarvittaessa lainsäädäntö saatetaan lopulliseen muotoonsa komission, parlamentin ja neuvoston välisissä kolmikantaneuvotteluissa (Trilogit). Todettiin, että tietoa asian käsittelyvaiheesta tai eri toimielinten kannasta ei ole aina helppoa löytää. Uutisointi ja tiedottaminen päätöksenteon etenemisestä olisikin selkeä kehittämiskohde EU:ssa.

Mäki kertoi, että suhtautuminen vaikuttamistyöhön on lähtökohtaisesti myönteistä ja parlamentti toisinaan oma-aloitteisesti jopa pyytää Kuntaliittoa kannanottoja. Myönteinen esimerkki Kuntaliiton vaikuttamistyön onnistumisesta liittyy ns. [ennallistamisasetukseen](#) ja sen 6. artiklaan, jonka mukaan jäsenmaiden on muun muassa varmistettava, että kaupunkien ja asutuskeskusten viheralueiden määrä ei tulevaisuudessa vähene. Asetuksen valmistelun aikana tehtiin paljon yhteistyötä alueiden ja kaupunkien kanssa ja onnistuttiin siinä, että niiden kannat tulivat hyvin huomioiduksi lopullisessa lainsäädännössä. Alkuperäisessä lakiesityksessä Suomelle ja Ruotsille tärkeitä asioita, esimerkiksi turvemaita ja vesistöjä, ei ollut otettu huomioon.

Vierailusta Kuntaliiton toimistoon jäi päällimmäisenä mieleen se, että toimiston työntekijät tekevät Suomen kannalta erittäin tärkeää ja haasteellista työtä. Useiden lainsäädäntöprosessien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen oikealla hetkellä ei liene helppoa. Lukuisten yhteistyötahojen tunnistaminen sekä Brysselissä että kotimaassa ja aktiivinen verkostoituminen vaatii taitoa sekin. On varmistettava, että Suomen intressit ja maamme erityispiirteet tulevat huomioiduksi EU:n lainsäädäntöprosesseissa. Äänestysaktiivisuuden nostaminen EU-vaaleissa ja nuorten kannustaminen EU-uralle olisi tästäkin syystä tärkeää.

Rami Aaltonen, Jenni Hämäläinen, Tarja Lempeä ja Matti Rosvall, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, HUS-yhtymä, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

Linkkejä

- Euroopan alueiden komitea <https://cor.europa.eu/fi>
- EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausi 2021–2027
 - TEM tiedote 21.10.2021 (linkkejä mm. lainsäädäntöön) <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/eu-n-alue-ja-rakennepolitiikan-ohjelmakauden-2021-2027-saadospohja-on-valmis->
 - <https://rakennerahastot.fi/etusivu>
- Euroopan digitaalinen valmius https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_fi
- EU:n lainsäädäntöprosessi <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/nain-syntyy-eu-laki/>
- [EU Mission: Climate-Neutral and Smart Cities](#)
- Euroopan vihreän kehityksen ohjelma https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

Euroopan petostentorjuntavirasto OLAF

Euroopan Unionin rahoittamilla erilaisilla ohjelmilla ja hankkeilla on tarkoitus luoda työpaikkoja sekä talouskasvua Eurooppaan. Euroopan petostentorjuntavirasto OLAF tekee riippumattomia tutkimuksia liittyen EU:n varojen käyttöön. Tutkimukset voivat koskea kaikkia EU:n menoluokkia kuten erilaisia rahastoja sekä eräitä EU:n tuloja kuten tullevia. Lyhenne OLAF tulee ranskankielisestä nimestä *Office de Lutte Anti-Fraude*. Viraston tehtävä on paljastaa, tutkia ja ennaltaehkäistä petoksia sekä muita sääntöjen vastaisia toimia. Ennaltaehkäisyyn liittyy tietoisuuden lisääminen esimerkiksi koulutusten ja tiedotuksen kautta. OLAFin tavoitteena on myös parantaa kansalaisten luottamusta EU-toimielimiin tutkimalla EU-toimielinten henkilöstön ja jäsenten mahdollisia vakavia väärinkäytöksiä. OLAFin tärkeä tehtävä on myös EU:n petoksentorjuntapolitiikan strateginen kehittäminen.

Opintopäivien saapumispäivänä päästiin kuulemaan OLAFin pääjohtaja Ville Itälää ja seuraavana päivänä OLAFin laki, resurssit ja kumppanuudet -yksikön päällikköä Helka Nykästä. Laki, resurssit ja kumppanuudet -yksikkö on yksi OLAFin neljästä hallintoalasta.

Ville Itälällä on OLAFin pääjohtajana jäljellä seitsemän vuoden toimikaudesta vielä kaksi vuotta. OLAFissa työskentelee monen eri alan ammattilaisia mukaan lukien tarkastajia. Itälä totesi, että harvat tietävät Suomessa OLAFista ja sen toiminnasta. OLAFin tekemä työ on kuitenkin kaikille merkityksellistä, koska ollaan tekemisissä veronmaksajien rahojen kanssa. Toiminnassa näkyy Itälän mukaan se, että EU:n sisällä on paljon kulttuurieroja ja poliittinen vaikuttaminen voi paikoin olla voimakasta. OLAFin vuosibudjetti oli vuonna 2021 yhteensä 61 miljoonaa euroa.

OLAF on hallinnollinen viranomainen

OLAF ei käytännössä peri käytettyjä varoja takaisin vaan antaa suosituksia komissiolle varojen takaisinperinnästä. Komissio ei saa olla mukana tutkinnan toteuttamisessa. Itälän mukaan rahallisiin sanktioihin liittyvät suositukset toteutuvat oikeudellisia suosituksia useammin. Suosituksia takaisinperinnästä oli annettu vuonna 2021 noin 527 miljoonan euron edestä ja noin 341 miljoonan euron edestä OLAF oli saanut estettyä perusteetonta rahankäyttöä. Kesäkuussa 2021 toteutettiin merkittävä yhteistyöjärjestely, kun Euroopan syyttäjävirsto EPPOn toiminta käynnistyi. Euroopan syyttäjävirsto vastaa OLAFin tutkimien tapausten rikosoikeudellisista tutkimuksista ja syytteesen asettamisesta. Helka Nykänen työskentelee muun muassa tässä yhteistyörajapinnassa. Tapauksia oli siirretty EPPOlle rikostutkintaan OLAFin toimesta vuonna 2021 yhteensä 246, joista noin 55 prosentista aloitettiin rikostutkinta.

OLAFilla ei ole omaa työohjelmaa vaan kaikki tutkimukset lähtevät ilmiannosta. Ilmoituksia voivat tehdä esimerkiksi luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, jäsenvaltiot sekä media. Ilmoituksen voi tehdä halutessaan myös anonymisti. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä tekee riippumattomasti pääjohtaja Itälä. Käytännön työhön kuuluu tutkimuksia haastatteluineen ympäri maailman, erilaisissa haastavissakin ympäristöissä ja jopa kohteisiin kanootilla matkustaen. Näin siksi, että EU:n varoista rahoitetaan hankkeita maailman eri puolilla. Myös sosiaalinen media toimii tutkimuslähteenä. Tutkimukset toteutetaan yhteistyössä paikallisen viranomaisen kanssa vaihtelevalla menestyksellä. Yhteistyötä pyritään tekemään myös muiden kansainvälisten toimijoiden kuten Yhdistyneiden kansakuntien ja Maailmanpankin kanssa. Maailmanpankilla tarkoitetaan Kansainvälistä jälleenrakennus- ja kehityspankkia ja Kansainvälistä kehitysjärjestöä. Tiedonvaihtoon muiden viranomaisten kanssa liittyy Itälän mukaan haasteita. Haasteet liittyvät tiedon hallinnon tekniikoihin, tiedon saatavuuteen ja jakamiskäytäntöihin sekä tietosuojasäännöksiin. Esimerkkinä mainittiin, että Europol ei omista tietoaan, vaan ne tulevat jäsenmaiden poliiseilta. Toisinaan rikolliset ovat jo menneet menojaan, kun lupa tietojen käyttöön saadaan.

OLAF laatii julkisen vuosikertomuksen (PIF report, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/reports/annual-reports-protection-eus-financial-interests-pif-report_en), jossa on muun muassa maakohtaista tilastointia petoksista. Suomi ei juuri näy tilastoinneissa vähäisen tapausmäärän vuoksi. Itälän mukaan rikolliset ovat valitettavan nopeita ja taitavia keksimään sekä toteuttamaan petoksia. Saimme kuulla esimerkkejä siitä, miten kekseliäit rikolliset ovat. Perinteisten tavarastandardien kiertoyritysten, tuotepetosten, tuonnin aliarvostusten ja tukien perusteettoman maksamisen lisäksi joukossa on muun muassa ympäristörikoksia ja kasvavassa määrin ruokarikoksia. Itälästä on tullut tehtävänsä kautta sähköisen kaupankäynnin suhteen hyvin skeptinen. Sähköiseen kaupankäyntiin liittyvät ongelmat ovat maailmanlaajuisia. Poikkeustilanteet kuten koronavirusepidemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan pakotteineen sekä jälleenrakennushankkeineen ovat petostentekijöille otollisia mahdollisuuksia.

Satu Kivi, Janina Tuohimaa, Noora Jyrämä ja Niko Poskiparta, Porin kaupungin tarkastustoimisto

Lähteet:

- 1 European Anti-Fraud Office, Tehtävät https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/what-we-do_fi
- 2 Tutustumiskäynnit 7.9. ja 8.9.2023 ja niihin liittynyt esitysmateriaali
- 3 Maailmanpankki <https://vm.fi/kansainvaliset-rahoitusasiat/maailmanpankki>

Euroopan parlamentti

Historia, toiminta ja asema EU:n päätöksenteossa

Vierailu aloitettiin turvatarkastuksilla (joita tehtiin jokaisessa talossa erikseen pitkin päivää). Tämän jälkeen kävimme tutustumassa Euroopan parlamentin (EP) toimintaan Parlamentin Vierailukeskus Parlamentariumissa noin puolen tunnin kierroksella.

Minna Ollikainen työskentelee Sisäpolitiikan Budjettitutkimusosastolla. Hän on toiminut asiantuntijana EU:ssa 14 eri tehtävässä 26 vuoden ajan.

Euroopan unionin historian voidaan katsoa alkaneen kuuden maan perustamasta Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä vuonna 1952. Tätä tosin edelsi Schumanin julistus 1950.

EP:n varsinaiset täysistunnot pidetään kerran kuukaudessa Strasbourgissa Ranskassa, jossa tuolloin kokouset pidettiin neljän päivän ajan. EP:n puheenjohtajana on tällä hetkellä Roberta Metsola ja Euroopan Unionin neuvoston puheenjohtajajana on Espanja.

EP:n poliittiset ryhmät tekevät usein yhteistyötä erilaisilla poliittisilla värikentillä, kansallisista intresseistä riippuen. Ryhmittymä nimeltä Sitoutumattomat pitää sisällään erilaisia ääriliikkeiden edustajia ("extreimmät"), jotka eivät ole mahtuneet mihinkään varsinaiseen poliittiseen ryhmään. Ollikainen totesi, että EP:ssä

kannanottoja harkittaessa poliittinen ryhmä tulee ensin ja sen jälkeen kansalliset intressit. Hyvin tärkeässä roolissa ovat eri valiokunnat, joissa asiat valmistellaan parlamentin istuntoihin.

Seuraavat Euroopan parlamentin vaalit pidetään 6.-9.6.2024. Edellisten vaalien äänestysprosentti oli Suomen osalta 40,8 % ja koko EU:ssa 50,6 %. Esimerkiksi Belgiassa äänestäminen on lain nojalla pakollista, mikä luonnollisesti tällöin nostaa tuota prosenttia.

EU:n budjetin kokoluokka on 1 % ja väliaikaisesti elpymisvälineen (NGEU) kanssa noin 2 % EU:n bruttokansantuotteesta (BKT:sta); kansallisvaltioiden budjetit saattavat olla esimerkiksi 40–50 % luokkaa BKT:sta. Yksi budjetin haasteista on tulopuolen kehittäminen. Vuodelle 2023 tuloja on budjetoitu 186 miljardia euroa. Aiheeseen liittyviä valiokuntia on kaksi: Budjettivaliokunta ja Budjetin valvontavalioikunta.

Unionin taloussuunnittelu tehdään nykyisin seitsemän vuoden budjettikehysten pohjalta. Tällä on pyritty saamaan tarvittavaa joustavuutta toimintoihin. Komissio valmistelee vuosittaisen budjettiehdotuksen ja siitä päättävät Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto.

EP:n ajankohtaiset haasteet

Budjettikehysten puitteissa on ollut vaikeaa vastata uusiin haasteisiin, kuten Ukrainassa käytävän Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamiin tarpeisiin tai inflaatioon. EU:n instituutiot ovat kuitenkin onnistuneet kehittämään luovia ratkaisuja näihin tilanteisiin. Ollikainen kertoi, että kun on paljon vastaavia kiireellisiä proseduurreja, se vähentää joustavuutta muualla ja EP:n rooli jää pienemmäksi. Myös koronasta toipumiseen kehitetty talouden elpymis- ja palautumistukiväline RRF luo haasteita: tuloksia pitäisi saada aikaan nopeasti, maksut siirtymään nopeasti ja seurantaa tulisi tehdä. Brexitin osalta edessä on vieläkin raskas tie. Käynnissä olevan elvytyspaketin osalta pitäisi ottaa oppia ainakin seuraavissa kysymyksissä: perinteinen kustannuspohjainen tai suorituspohjainen lähestymistapa (hankkeisiin), hallintokapasiteetti ja toimielinten roolit.

Euroopan Unionin elimiä päätöksentekoprosessissa voidaan kuvata seuraavalla kolmijaolla:

1. Kansalaisten ääni - Euroopan parlamentti
2. Jäsenvaltioiden ääni - Euroopan unionin neuvosto
3. EU:n ääni - Euroopan komissio

Petri Sarvamaa, MEP

Toimittajataustainen, vuodesta 2012 europarlamentaarikkona toiminut Sarvamaa on jäsenenä budjetin valvontavalioikunnassa, jota hän pitää hyvin mielenkiintoisena. Tällä valiokunnalla ei ole lainsäädäntövaltaa, mutta sen sijaan se on historiassaan vuonna 1995 kaatanut komission, josta on todettu, että valiokunta on mahdottomasta mahdollisen tehnyt. Unkarin osalta valiokunta on toukokuussa 2023 ollut selvittämässä, noudattaako se unionin kriteerejä, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen osalta.

Vuodesta 1977 alkaen EU:n ulkoisena tarkastajana ja vuodesta 1993 alkaen virallisena toimielimenä toiminut Euroopan tilintarkastustuomioistuin avustaa EP:a EU:n varojen käytön valvonnassa.

Paljon on puhuttu EU:n koronasta elpymiseen suunnatusta 750 miljardin euron paketista. Tähän mennessä paketista on maksettu 114 miljardia euroa. Euroopan tilintarkastustuomioistuimelta (ECA) on tulossa hyvin kriittisiä tarkastuksia elpymispaketin varojen käytöstä. Komissio valvoo suoraan elpymispaketin käyttöä.

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksia on kolmenlaisia: 1. Financial auditing, 2. Compliance auditing ja 3. Performance auditing.

Jatkossa kehitetään lisää tuloksellisuuden indikaattoreita. Kun EU:n budjetin koko on kasvanut, on myös ECA:lle tullut huomattavia paineita; ”miten jäsenvaltioiden rahat saadaan poikimaan”. ECA:han valitaan ammattitilintarkastajia kuuden vuoden toimikausiksi.

ECA:n erityistarkastuskertomuksessa (9/ 2022) käytiin läpi komission 216 miljardin euron ilmatorahoitusta. Tarkastuksen perusteella kaikki ilmoitetut menot eivät olleet relevantteja: raportoinnissa oli ainakin 72 miljardia euroa liikaa. Tämä tarkoittaisi noin 1/3 virhettä! Julkishallinnon tarkastajat kysyivät, paljonko tuosta summasta on Suomeen liittyvää rahaa. Sarvamaa kirjasi kysymyksen muistiin ja lupasi selvittää asian. Lokakuun lopulla tähän kysymykseen saatiin vastaus Sarvamaan avustajan välityksellä: ECA:n raportissa asiaa tarkasteltiin ylätasolla sektoreittain (on policy areas, sector or intervention fields) eikä tietoa jäsenvaltioiden osuudesta ole saatavissa.

Toistaiseksi ei ole voitu jättää komissiota ilman vastuuvapautta tuloksellisuustarkastusten perusteella. EU:n perussopimus on kuitenkin tässä kohtaa tulkinnanvarainen. Sarvamaa arvioi, että lähivuosina EP voi kokeilla myös tuloksellisuusargumentteja vastuuvapauden osalta.

Yleensä nämä kysymykset eivät ole paljoakaan esillä mediassa. Suomalaiset mediat EU:ssa kaipaavat lisää osaamista ja resursseja. Tällä hetkellä Suomesta on eri medioilla vain 7 pysyvää kirjeenvaihtajaa.

Tällä hetkellä EU on oikeusvaltioperiaatteiden takia jäädyttänyt 28 miljardin euron maksatukset Unkariin. Nämä vapautetaan, kun 17 vaatimusta on täytetty. Myös Puolan maksatuksia on jäädytetty. Unkarin tilanne on todella huolestuttava. Valtapuolue Fidez voi siellä jättää kyliä ja kaupunkeja ilman valtion rahoitusta tekaistuilla verukkeilla, jos näillä alueilla on vaaleissa voittanut jokin muu puolue.

Kari Koivuluhta, Anne-Maarit Vehosmaa, Seppo Laakso ja Heikki Korhonen, Turun revisiotoimisto

Euroopan komissio, komissaari Jutta Urpilaisen kabinetti

Komissaari Jutta Urpilaisen kabinetin tehtävinä on muodostaa osallistavia ja tasavertaisia kumppanuuksia, joiden avulla vähennetään maailmanlaajuisia köyhyyttä ja tuetaan kestävästä kehitystä sekä valvoa kansainvälistä yhteistyötä ja kehitystä koskevaa EU-politiikkaa. Kabinetti tekee kumppaneiden kanssa yhteistyötä, jolla edistetään EU:n arvojen toteutumista. Näitä arvoja ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallintotapa ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Kabinetti ohjaa EU:n kehitys- ja yhteistyövälineiden suunnittelua ja käyttöönottoa sekä edistää EU:n ja sen jäsenmaiden välistä koordinointia kehitysyhteistyön alalla.

Kabinetin apulaiskabinettipäällikkö Sandra Bartelt otti opintomatkalaiset vastaan Euroopan komissiossa. Barteltin vastuulla on monivuotinen rahoituskehys MFF ja ulkoisen toiminnan rahoitusvälineet sekä kansainväliset rahoituslaitokset, kestävä rahoitus, kehitysrahoitus ja kotimaisten resurssien käyttöönotto. Hän vastaa myös monenvälisestä yhteistyöstä, YK:n kestävästä kehityksen tavoitteista EU:ssa sekä kehitysrahoituksen eurooppalaisesta rahoitusrakenteesta. Bartelt hoitaa myös suhteita muihin avunantajiin.

Kabinetin työn painopistealueita ovat kehittyvät alueet, kuten Afrikka, Latinalainen Amerikka ja erään osat Aasiaa. Viime vuosina on maailmassa ollut useita kriisejä, mm. covid-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan. Tästä syystä kehittyvät maat saattavat jäädä huomioimatta. On erittäin tärkeää, että EU tukee myös näiden maiden tarpeita. EU:n budjettivaroilla maita tuetaan mm. koulutuksen kehittämisessä, terveydenhuollon projekteissa, ilmastonmuutokseen varautumisessa ja turvallisuudessa. Sotilaallisiin tarkoituksiin rahoitusta ei myönnetä. Esimerkiksi covid-pandemian aikana suurin osa Afrikan maihin vietävistä covid-rokotteista rahoitettiin EU:n ja muiden maiden tuella. Tulevaisuudessa rahoitusta

ohjataan enenevässä määrin myös vihreän siirtymän projekteihin. Yhteistyökumppanina toimii esimerkiksi Euroopan investointipankki, jonka tehtävänä on tukea myös kehitys- ja yhteistyötoimintaa kumppanuusmaissa.

Vuosittain laaditaan raportti siitä, miten rahoitetut projektit ovat toimineet yhteen komission asettamien prioriteettien kanssa. Rahoitettuja kohteita myös tarkastetaan vuosittaisen tarkastussuunnitelman mukaisesti. Kun projektille myönnetään rahoitus, kerrotaan projektin vastuutahoille, että heidän tulee noudattaa annettuja sääntöjä ja ohjeita sekä dokumentoida tulokset. Tarkastus tapahtuu projektin päättymisen jälkeen. Kabinetti tekee yhteistyötä kansallisten tilintarkastajien ja EU:n tilintarkastustoimiston kanssa.

Kati Keskinen ja Sinikka Alamylläri, Seinäjoen kaupungin tarkastustoimi

Tilintarkastustuomioistuin

Hyvin nukutun yön jälkeen ryhmämme oli hotellin varhaisaamiaisella jo ennen kukonlaulua ja linja-automme lähti kohti suurherttuakunta Luxemburgia seitsemältä kaikki ryhmäläiset mukana. Kaupungin keskustan ruuhkan selvitettyämme oli edessä vajaan neljän tunnin ajo yhden pysähdyksen taktiikalla. Matkalla keskusteltiin vilkkaasti vieruskaverin kanssa edellisen päivän vierailuiden kokemuksista Euroopan parlamenttiin ja komissioon sekä siellä saaduista uusista opeista ja tiedoista. Saavuimme hyvissä ajoin pääkaupunki Luxemburgiin, jossa tilintarkastustuomioistuimen suomalainen jäsen Hannu Takkula ja Nita Tennilä toivottivat meidät tervetulleiksi Luxemburgiin ja tustumaan tilintarkastustuomioistuimen toimintaan. Tämän jälkeen Julkishallinnon tarkastajat ry:n hallituksen varapuheenjohtaja Minna Ainasvuori esitteli heille yhdistyksemme toimintaa ja opintomatkan tavoitteita sekä ryhmäläistemme taustoja ja heidän organisaationsa.

Hannu Takkula aloitti Tilintarkastustuomioistuimen tehtävien esittelyn. Takkula esitteli myös paikalla olevan toisen henkilön yksiköstään, Nita Tennilän, jolla oli oma esityksensä Takkulan esityksen jälkeen.

Tilintarkastustuomioistuin (jatkossa ETT) on riippumaton ulkoinen tarkastaja, joka tekee laillisuus- ja sääntöjenmukaisuustarkastuksia, arvioi Euroopan Unionin toimielinten tehokkuutta ja vaikuttavuutta, kehittää tilivelvollisuuden sisältöä sekä niiden riittävyden arviointia ja on EU:n varainhoidon valvoja. Tehtävät koostuvat tilintarkastuksista, sääntöjen mukaisuuden arvioinnista ja toiminnan tuloksellisuuden varmistamisesta. ETT:n strategiassa on erityisiksi kehityskohteiksi määritetty tarkastusten laadun parantaminen, lisäarvon luominen ja tarkastusosaamisen

kasvattaminen. Peruseriaatteet toiminnassa ovat tilivelvollisuus, avoimuus ja luotettavuus. Kaikella tällä työllä

ETT pyrkii parantamaan tilivelvollisuutta ja avoimuutta sekä siten lisäämään kansalaisten luottamusta Euroopan Unionin toimintaan. ETT tarkastaa tilit, tulot ja menot kaikilla EU:n toiminnan aloilla. ETT:n toimintaa voidaan verrata Suomessa Valtiontalouden tarkastusvirastoon. Lisäksi Takkula kertoi parlamentin, komission, Eurooppa-neuvoston, EU:n tuomioistuimen, Euroopan yleisen tuomioistuimen ja lyhyesti myös Euroopan keskuspankin rooleista ja keskinäisistä suhteista sekä niiden aiheuttamista haasteista ETT:lle.

Nimestään huolimatta ETT ei ole tuomioistuin. Hämäävä nimi johtuu englanninkielisestä nimestä European Court of Auditors (ECA) ja sen sanataarkasta suomennoksesta. ETT:n palveluksessa on tuhat henkilöä, joista puolet on valittu poliittisin perustein ja puolet tarkastuskokemustensa perusteella. Takkula kertoi henkilöstön riippumattomuuden haasteista silloin, kun eri EU-instituutioiden johdossa on saman poliittisen puolueen tai saman maan henkilöitä ja niistä vaikeuksista, miten tällöin voidaan arvioida näiden henkilöiden riippumattomuutta kaikissa tilanteissa.

ETT:n kollegioon kuuluu yksi jäsen kustakin jäsenvaltiosta. ETT on jaettu tarkastusryhmiin eli jaostoihin. Ne valmistelevat kertomukset ja lausunnot TT:n jäsenten virallista hyväksymistä varten. Tämän jälkeen hän esitteli ETT:n viiden jaoston tehtävät (luonnonvarat ja kestävä kehitys, koheesiopolitiikka, turvallisuus, oikeus sekä markkinakehitys ja rahoitus). Tehtäviin sisältyvät sekä tilintarkastukset että toiminnan tarkastukset. Tarvittaessa tarkastushavainnoista välitetään tietoa Petostentorjuntavirastolle tai Euroopan syyttäjävirastolle, joka tutkii EU:n taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia ja nostaa tarvittaessa syytteitä. Jaostojen lisäksi ETT:llä on neljä komiteaa: tarkastusten laatua valvova, hallintoasiat, eettinen komitea ja sisäinen tarkastus. ETT:llä ei ole oikeudellista toimivaltaa, vaan sen tehtävä on auttaa komissiota hallinnoimaan EU:n talousarviota ja raportoida EU:n varainhoidosta. Sitten hän esitteli TT:n organisaation. Henkilökunnasta viranhaltijoita on 880, sopimuspalkkalaisia 90 ja asiantuntijoita 30. Kaikkiaan suomalaisia on 20. Tässä kohtaa yleisöltä tuli kysymys, millä kriteereillä henkilöitä valitaan tehtäviin ja miten henkilöstön tuloksellisuutta arvioidaan. Tähän Takkula ja Tennilä kertoivat henkilöstön pätevyysvaatimukset: sopiva koulutus, hyvä työhistoria, ammattitaito, kielitaito, aktiivisuus, innostuneisuus ja tutkijanluonne. Kevennyksenä he kertoivat, että he mieluummin rekrytoivat hard working- kuin hardly working -henkilön.

ETT:n tarkoituksena on arvioida tilien luotettavuutta sekä tulo- ja menotapahtumien tarkoituksenmukaisuutta. Tennilä täsmensi vielä, että ennakkomaksuja ei tarkasteta, vaan pelkästään lopullisia toteutuneita kuluja. Tärkeimmät tuotokset ovat vuosikertomus, erityiskertomukset ja lausunnot. Ensi kuussa ilmestyy viime vuoden vuosikertomus.

Yhteenvetona edellisistä vuosikertomuksista voi todeta, että tilit ja tulot ovat OK, mutta menojen osalta havaitut virheet ovat olleet yli kolme prosenttia otoksista, kun hyväksytty raja on kaksi prosenttia. Hyväksytyt rajat ylitys on nyt tapahtunut kolmena vuotena peräkkäin ja virheprosentti on kasvanut joka vuosi vuodesta 2017 lähtien. Takkula ja Tennilä kertoivat esimerkkejä, miksi näin on käynyt. Toisaalta vertailun vuoksi voi todeta, että EU:sta eronneessa Isossa-Britanniassa luku on yli seitsemän prosenttia ja tasapuolisuuden nimissä Takkula kuitenkin totesi, että virheiden kriteerit ja arviointiperusteet jonkin verran vaihtelevat maittain.

Tässä kohtaa eräs yhdistyksen jäsen kysyi, miten tämä huono virheiden kasvamisen kehitys voitaisiin kääntää parempaan suuntaan. Toimenpiteitä on yritetty tehdä ja niiden vaikutusta toivotaan. Äärimmäisenä keinona on, ettei komissiolle myönnetä vastuuvapautta, mikäli virheitä ei saada kuriin. Tämän jälkeen Takkula esitteli monivuotisen rahoituksen sisältöä ja kuinka paljon kokonaiskustannuksista pystytään tarkastamaan. Tämä vaihtelee huomattavasti hallinnon aloittain. Takkula kertoi esimerkkejä havainnoista ja tyypillisimmistä löydettyistä virheistä. Tässä kohtaa yleisöstäkin kevennettiin, että kun maanviljelijä yrittää keksiä luovia keinoja huijata EU:lta rahaa, jää siitä kiinni ja saa sanktion, niin tässä tilanteessahan selvästi rangaistaan luovuudesta.

Tämän jälkeen Takkula kertoi RRF-tarkastuksesta (Recovery and Resilience Facility) ja esitteli sen sisältöä. RRF:n osalta Espanjassa oli tarkastus juuri valmistunut ja 52 tavoitteesta virhe löydettiin vain yhdessä eli virheprosentti jäi alle kahden prosentin. Olennaista on kuitenkin mieltä myös sitä, mitkä asiat eivät kuulu tarkastettaviin kohtiin. Lisäksi Takkula esitteli varainkäyttöön liittyvät merkittävimmät kaksi puutetta: varmuusvaje ja tilivastuuvaje sekä selitti, mitä ne tarkoittavat.

Takkula totesi EU-rahojen jaosta, että ainakin Saksa on jo muuttanut toimintatapojaan ja suhtautumistaan rahan antamiseen, jos ei riittävää valvontaa myönnettävien tukien ja EU-rahojen käytöstä ole.

Yleisöltä tuli kysymys, tuleeko jäsenvaltioilta, parlamentilta tai komissiolta painetta ETT:een ja Takkula vastasi, että tulee ja kertoi näistä esimerkkejä. ETT on kuitenkin itsenäinen ja riippumaton instituutio, eikä saa olla ulkopuolisten vaikutusten kohteena. Nita Tennilä täydensi vielä Hannu Takkulan vastausta, miten jatkossa tullaan toimimaan ja ottamaan huomioon ulkopuolisten tahojen vaikutusyritykset. Haasteeksi todettiin tarkastuksissa, että on säädetty, että komission tehtävä on arvioida, että asetettu tavoite pitää saavuttaa

tydyttävästi. Ongelmana on, ettei ole määritetty, mitä tämä tyydyttävästi-kriteeri tarkoittaa ja miten sitä voitaisiin mitata. Nita Tennilä esitteli tarkastusraportin sisällön rakennetta. Tarkastusraportti sisältää kolme osiota: mitä tarkastettiin, mitä ei tarkastettu ja mitä havaittiin. Takkula kertoi esimerkkejä tarkastuksista, ongelmista rahoituksissa ja hyvien tarkastuskriteereiden määrittämisen vaikeudesta. Yleisö kysyi vielä tarkemmin tarkastusten tuloksellisuudesta ja Nita Tennilä antoi aiheesta perusteellisen vastauksen.

Yksikössä on perinteistä tilien, tulojen ja kustannusten tarkastamista, mutta myös tuloksellisuuden arviointia. Kaikki henkilöt voivat tehdä kaikenlaista työtä, eikä erityistä tehtävien jakoa ole olemassa. Työkielenä ETT:ssä on englanti. Yleisöstä kysyttiin asiakirjojen julkisuudesta. Takkula vastasi, että vuosikertomukset, lausunnot ja erityiskertomukset ovat julkisia, mutta muut asiakirjat kuten tarkastussuunnitelmat, yksittäiset tarkastushavainnot ja -evidenssit sekä työpaperit eivät ole julkisia. Hän korosti esityksessään tarkastuksiin liittyvien matkojen tarpeellisuutta. Tähän liittyen eräs ryhmäläisistä kysyi henkilöstön matkapäivien määrää tarkastusten yhteydessä ja Nita Tennilä vastasi tähän, että määrä vaihtelee henkilöittäin.

Takkula kertoi esimerkkejä rakennushankkeista, joista oli EU:lle ilmoitettu, että rakennus on valmis ja haluavat rahat EU:lta, mutta tarkastuskäynnin yhteydessä ilmeni, että vasta kuoppa oli tontilla valmiina tai teiden rakentamishankkeista, joissa asfaltin syvyys tai leveys eivät vastanneet alkuperäistä sopimusta, minkä mukaan EU kuitenkin tuki hanketta. Takkula totesi jo Leninin kertoman viisauden: "Luottamus hyvä, mutta kontrolli parempi." Myös Nita Tennilä kertoi varojen käytön tarkastuksista esimerkkejä ja tavoitteiden saavuttamisesta sekä kertoi myös erityiskertomusten laatimisesta. Lisäksi hän kertoi havaintoja tarkastusten suorittamisesta etätöillä.

Eräs jäsenemme kysyi, pitäisikö EU:n siirtyä Kiinan malliin eli annetaan kehitysmaille lainaa, jotka voidaan muuttaa omistukseksi, mikäli lainoja ei makseta. Tästä on keskusteltu EU:ssa, mutta ainakaan toistaiseksi päätöksiä ei ole tehty. Mutta Takkulanakin sanoin tämä on varmasti selvittämisen paikka. Osittain tuilla kehitysmaille länsimaat kokevat saavansa hyvän omantunnon, vaikka rahat menisivätkin paikallisten hallitsijoiden taskuun. Tähän todettiin vielä, että kehitysavuilla saadaan estettyä rauhattomuutta eri maissa ja vältettyä pakolaisvirtoja Eurooppaan.

Esitysten aikana saimme runsaasti uutta tietoa Euroopan Unionin toiminnasta ja erityisesti tilintarkastustuomioistuimen toiminnasta. Vakavasta aiheesta huolimatta Hannu Takkula ja Nita Tennilä pitivät meille mielenkiintoiset luennot, jotka saivat aikaan runsaasti kysymyksiä ryhmäläisiltämme ja aktiivista keskustelua paikan päällä ja paluumatkalla Brysseliin. Lisäksi Hannu ja Nita saivat myös useasti meidät vähintään hymyilemään tai hymähtämään havainnoille ja kansalaisten kekseliäisyydelle huijausyrityksissään sekä saivat meidät jopa nauramaan tragikoomisille yhteensattumille tarkastustensa lomassa ja heidän työmatkoillaan.

Timo Tarkkanen & Jari Tuominen, Espoon kaupungin sisäinen tarkastus sekä Aino Jalli, Espoon kaupungin ulkoinen tarkastus

Euroopan unionin tuomioistuin

Matkamme Euroopan unionin tuomioistuimeen Luxemburgissa oli opettavainen ja mielenkiintoinen kokemus. Vierailun aikana saimme syventävää tietoa tuomioistuimen toiminnasta. Tuomioistuimen toimintaa meille esitteli tuomioistuimen tuomari Niilo Jääskinen, joka toimi vielä vuoden 2011 vierailumme aikana tuomioistuimen julkisasiamiehenä. Hänet nimettiin tuomioistuimen tuomariksi vuonna 2019. Tuomioistuimen toimintaa esitteli myös lakimiesavustaja Elina Paunio Jääskisen kabinetista.

Euroopan unionin tuomioistuin koostuu 27 tuomarista; jokaisesta jäsenvaltiosta lähetetään yksi tuomari.

Ratkaisut tehdään useissa eri kokoonpanoissa riippuen käsiteltävien asioiden laajuudesta ja merkittävydestä. Täysistunnossa ovat läsnä kaikki tuomarit. Suuressa jaostossa istuu 15 tuomaria sisältäen tuomioistuimen presidentin, varapresidentin, kolme viiden tuomarin jaoston puheenjohtajaa ja 10 vaihtuvaa jäsentä. Lisäksi on viisi viiden tuomarin jaostoa sekä viisi kolmen tuomarin jaostoa. Oman kokoonpanonsa muodosta myös varapresidentti. Jokainen kokoonpano sisältää tuomioistuimen presidentin määräämän esittelevän tuomarin. Tuomareiden tukena tuomioistuimessa toimii julkisasiamies, joka neuvoo tuomareita käsittelyssä.

Elina Paunio avasi EU:n tuomioistuimen oikeudenkäyntimenettelyä, joka etenee seuraavasti:

1. Ennakkoratkaisupyyntö (ERP) saapuu tuomioistuimeen
2. Esittelevä tuomari ja julkisasiamies nimetään
3. Tutkimus- ja dokumentaatio-osasto tekee alustavan arvioinnin asiasta
4. ERP käännetään muille virallisille kielille
5. Tiedoksianto asianosaisille
6. Esittelevä tuomari valmistelee alustavan kertomuksen ja tiivistelmän annetuista huomautuksista ja omasta analyysistään
7. Viikoittain järjestettävissä tuomioistuimen yleiskokouksissa käsitellään alustavat kertomukset ja päätetään menettelykysymyksistä
8. Suullinen istunto
9. Julkisasiamies antaa ratkaisuehdotuksensa
10. Esittelevä tuomari antaa ensimmäisen luonnoksensa tuomiosta ranskaksi
11. Kielentarkastus
12. Tuomioneuvottelu ranskaksi
13. Tuomioluonnos käännetään kaikille virallisille kielille sekä tehdään toinen kielentarkastus
14. Lopullinen tuomio julistetaan oikeudenkäyntikielillä suullisesti julkisessa istunnossa.

Ratkaisuehdotuksesta lopulliseen tuomioon menee vaihtelevasti noin 4–10 kuukautta riippuen tuomiosta ja ratkaisuehdotuksen sivumäärästä. Kaikkien kokoonpanojen käsittelyt ja äänestykset ovat aina salaisia, ja paikalla ovat vain tuomarit. Edes tulkit eivät ole paikalla, vaikka käsittelykieli on ranska. Myöskään esittelijät eivät saa olla paikalla. Jääskinen kuitenkin mainitsi, että mikäli tuoreen tuomarin ranskan kielen taito ei ole vielä tarpeeksi hyvällä tasolla, englantiaikin on suvaittu.

Matkamme aikana saimme mielenkiintoista tietoa EU:n tuomioistuimen työkielestä ja henkilökunnasta. On huomionarvoista, että EU:n tuomioistuimen työkieli on ranska. Esimerkiksi kaikki asiakirjat käännetään ensin ranskaksi. Lisäksi saimme tietää, että tuomioistuimen henkilökunnasta noin puolet, eli noin 1 000 henkilöä, työskentelee kääntäjinä. Heidän tehtävänä on kääntää asiakirjoja ranskaksi sekä tarvittaessa muille unionin virallisille kielille.

Nämä tiedot korostavat Euroopan unionin monikielisyyttä ja sitoutumistaan tasa-arvoiseen osallistumiseen kaikille jäsenvaltioille, vaikka ranska toimiikin ensisijaisena työkielenä. Tuomioistuimen kääntäjät ja henkilökunta ovat korvaamattomia tässä prosessissa, varmistaen oikeudenmukaisen ja monikielisen oikeudenkäynnin kaikille unionin kansalaisille.

Vierailumme antoi meille käsityksen Euroopan unionin tuomioistuimen monimutkaisesta toiminnasta ja sen keskeisestä roolista EU:n oikeusjärjestelmässä. Kohdatessamme näitä huippuasiantuntijoita, kuten tuomari Jääskinen ja lakimiesavustaja Paunio, saimme arvokasta tietoa siitä, miten unionin oikeusasioita käsitellään ja ratkaistaan Luxemburgin sydämessä. Tämä vierailu vahvisti käsitystämme Euroopan unionin oikeusjärjestelmän merkityksestä ja monimutkaisuudesta, ja se oli matka, joka jää mieleemme pitkäksi aikaa.

Euroopan unionin yleinen tuomioistuin

EU:n yleisen tuomioistuimen toimintaa meille esitteli tuomioistuimen tuomari Heikki Kanninen. Hän on toiminut tuomioistuimen tuomarina vuodesta 2009 lähtien ja oli esittelemässä tuomioistuinta myös vuoden 2011 vierailullamme.

Euroopan unionin yleinen tuomioistuin perustettiin vuonna 1989 kaksiportaisen oikeusasteen luomiseksi ja Euroopan unionin tuomioistuimen työmäärän vähentämiseksi. Yleinen tuomioistuin toimi nimellä Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vuoteen 2009 asti.

Yleisessä tuomioistuimessa oli alun perin yksi tuomari jokaisesta jäsenmaasta, mutta vuonna 2016 tuomareiden määrää kasvatettiin siten, että jokaisesta jäsenmaasta on kaksi tuomaria (nykyään yhteensä 54 tuomaria, Heikin lisäksi toinen tuomari Suomesta on Tuula Pynnä). Muutos tehtiin kasvaneiden juttumäärien vuoksi. Jäsenvaltiot nimittävät tuomariehdokkaat, joista SEUT 255-komitea antaa lausunnon, jonka pohjalta jäsenvaltiot tekevät yhteisen päätöksen ehdokkaan hyväksymisestä. Tuomari Kanninen kertoi, että useinkin käy niin, että lausunto on negatiivinen ja jäsenmaat noudattavat lausuntoa. Tuomareiden toimikausi on 6 vuotta, mutta kausi voidaan myös uudistaa. EU:n yleisessä tuomioistuimessa ei ole vakituisia julkisasiamiehiä, poiketen EU:n tuomioistuimesta.

Kullakin tuomioistuimen tuomarilla on ranskalaiseen malliin oma kabinetti, johon kuuluu kaksi lakimiesavustajaa, kaksi assistenttia ja yksi toisen tuomarin kanssa jaettava lakimiesavustaja. Lakimiesavustajien tehtävä muistuttaa esittelijän tehtävää Suomen ylimmissä tuomioistuimissa, mutta heidän oikeudellinen asemansa on erilainen. Tuomari vastaa tehdystä työstä ja neuvotteluista.

EU:n yleisen tuomioistuimen hallinnollinen organisaatio koostuu sen jäsenten täysistunnosta (plenum), presidentistä, varapresidentistä ja kirjaajasta eli pääsihteeristä. EU:n yleinen tuomioistuin ja EU:n tuomioistuin sijaitsevat samassa rakennuksessa ja ovat hallinnollisesti hyvin tiiviisti yhdessä, niillä on muun muassa yhteiset käännös- ja tulkkauspalvelut, talous- ja henkilöstöhallinto sekä kiinteistönhallinta. Pelkästään käännös- ja tulkkauspalveluissa työskentelee lähes tuhat henkilöä.

EU:n yleinen tuomioistuin toimii jakautuneena kymmeneen viisihenkiseen jaostoon. Lainkäytössä on käytössä yhden, kolmen ja viiden jäsenen kokoonpanoja ja 15 jäseninen suuri jaosto. Osa jaostoista on jossain määrin erikoistunut virkamiesasioihin (neljä jaostoa) ja tavaramerkkiasioihin (kuusi jaostoa).

EU:n yleisen tuomioistuimen toimivalta vastaa suomen hallinto-oikeutta. Käsiteltäviksi tulevat luonnollisten ja oikeushenkilöiden kanteet EU:n toimielimiä, kuten komissiota, neuvostoa, parlamenttia tai muiden elinten päätöksiä ja säädöksiä vastaan. Lisäksi käsiteltävänä on jäsenvaltioiden kanteet komissiota ja neuvostoa vastaan esimerkiksi valtioneuvoston ja kauppaa suojaaviin toimenpiteisiin liittyen. Tavallisimpia kantajia ovat suuret yritykset ja virkahenkilöt. Lisäksi juttuja tulee myös asiakirjajulkisuuteen liittyen yksityishenkilöiden kantamina.

Oikeudenkäyntimenettely lähtee liikkeelle kannekirjelmästä, jonka jälkeen jutulle määrätään jaosto ja esittelevä tuomari. Tämän jälkeen seuraa kirjallinen käsittely, jonka jälkeen asiakirjat käännetään ranskaksi ja asia valmistellaan. Valmistelun pohjalta tehdään suullinen käsittely ja tuomioneuvottelu, jossa noudatetaan kollegiaperiaatetta, eli ratkaisusta ei esitetä eriäviä mielipiteitä. Neuvottelun jälkeen tuomio käännetään kannekirjelmän kielelle ja tuomio julistetaan.

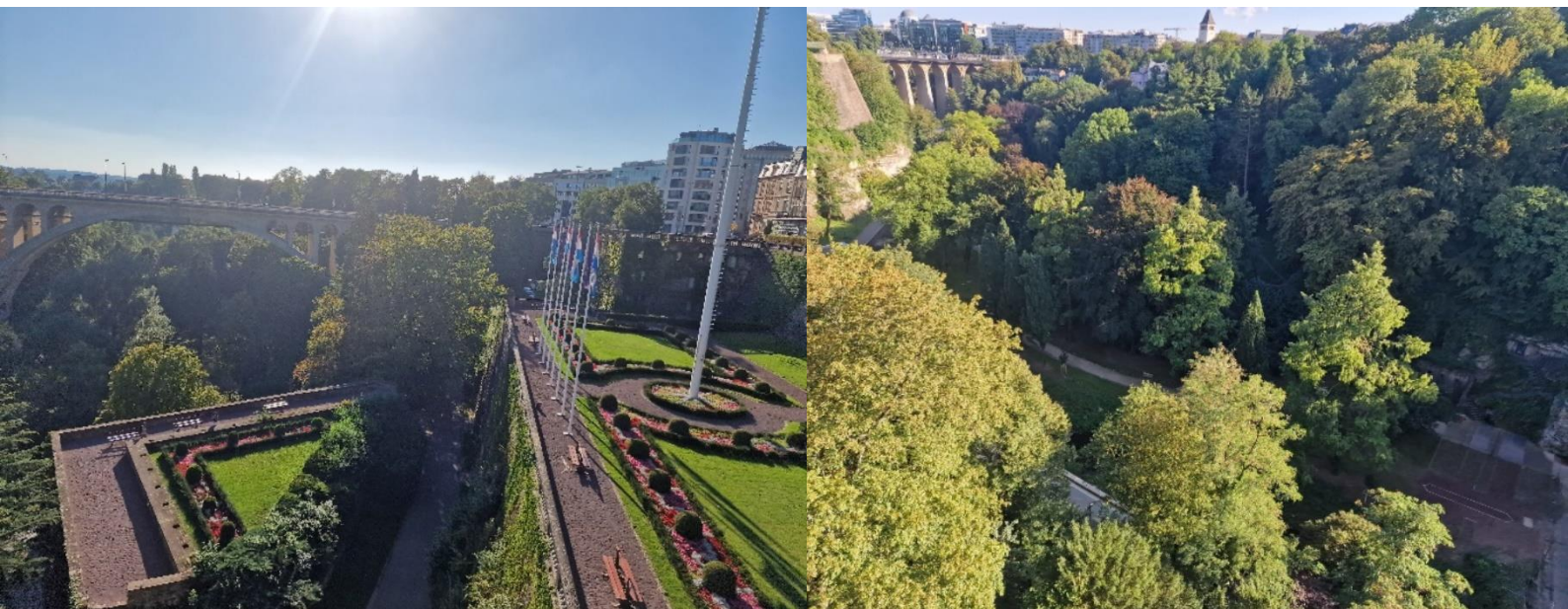
Ratkaistujen asioiden käsittelyaika on viime vuosina ollut noin 15–17 kuukautta. Isojen, esimerkiksi kilpailuun liittyvien asioiden käsittely voivat kestää jopa neljä vuotta. Vuonna 2022 vireille tulleista asioista suurin määrä koski immateriaalioikeuksia.

EU:n yleisen tuomioistuimen päätöksistä voi valittaa EU:n tuomioistuimeen. Valituksen voi tehdä vain oikeuskysymysten osalta ja eräissä asioissa tarvitaan vielä erillinen valituslupa. Muutosta haetaan noin 25 prosenttiin jutuista. Valituksia on hyväksytty joko kokonaan tai osittain alle 20 prosentissa valituksista.

Tuomioistuinten työnjakoon liittyen on käynnissä uudistusehdotus vuosina 2022–2024. Ehdotus koskee eräiden ennakkoratkaisuasioiden siirtämistä EU:n tuomioistuimesta EU:n yleiselle tuomioistuimelle ja valituslupajärjestelmän laajentamista. Ehdotus on tällä hetkellä EU:n parlamentin käsittelyssä ja sen suunniteltu voimaantulo on syksyllä 2024. Aluksi muutos koskisi alv- ja kuluttajakorvausasioita.

Lopuksi Kanninen esitteli Suomesta vuosien varrella nostettuja kanteita, joita on tehty muun muassa Aaltoyliopiston ja UPM-Kymmene Oyj:n toimesta. Kanteita on nostettu myös esimerkiksi Suomen valtiolta ja Helsingin kaupungilta. Kanteet ovat yleensä olleet joko Euroopan komissiota tai parlamenttia vastaan.

Arto Ahlqvist, Juuli Mikkonen ja Jaakko Seppälä, Helsingin tarkastusvirasto

Osallistajat

Aaltonen Rami	Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Ahlqvist Arto	Helsingin tarkastusvirasto
Ainasvuori Minna	BDO Oy
Ala-aho Virpi	Espoon ulkoisen tarkastuksen yksikkö
Alamylläri Sinikka	Seinäjoen tarkastustoimi
Hokkanen Katri	KPMG Oy Ab
Hyppölä Maija	Lahden tarkastustoimisto
Hämäläinen Jenni	HUS-yhtymä
Jalli Aino	Espoon ulkoisen tarkastuksen yksikkö
Jyrämä Noora	Porin tarkastustoimisto
Keskinen Kati	Seinäjoen tarkastustoimi
Kivi Satu	Porin tarkastustoimisto
Koivuluhta Kari	Turun revisiotoimisto
Korhonen Heikki	Turun revisiotoimisto
Laakso Seppo	Turun revisiotoimisto
Lempeä Tarja	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Lepistö Jussi	Espoon ulkoisen tarkastuksen yksikkö
Mikkonen Juuli	Helsingin tarkastusvirasto
Mäki Iida	Vaasan tarkastusyksikkö
Mäkinen Pirjo	Oulun ulkoisen tarkastuksen yksikkö
Nieminen Nina	BDO Audiator Oy
Olas Rami	KPMG Oy Ab
Ollikka Reijo	Lahden tarkastustoimisto
Paasovaara Marko	TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy
Poskiparta Niko	Porin tarkastustoimisto
Rosvall Matti	Länsi-Uusimaan hyvinvointialue
Seppälä Jaakko	Helsingin tarkastusvirasto
Säynätjoki Mari	KPMG Oy Ab
Tarkkanen Timo	Espoon sisäinen tarkastus
Tuohimaa Janina	Porin tarkastustoimisto
Tuominen Jari	Espoon sisäinen tarkastus
Törrönen Taina	BDO Audiator Oy
Vehosmaa Anne-Maarit	Turun revisiotoimisto
Väyrynen Heidi	Espoon ulkoisen tarkastuksen yksikkö
Ylitalo Marja-Liisa	Suomen Kuntaliitto

Julkishallinnon tarkastajat ry on vuonna 1978 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää julkishallinnon ulkoista tarkastusta ja arviointia sekä sisäistä tarkastusta, toimia julkishallinnon tarkastusta ja arviointia tekevien henkilöiden yhdyssiteenä, sekä ylläpitää ja edistää jäsentensä ammattitaitoa ja osasaamista.

Tarkoituksensa saavuttamiseksi yhdistys järjestää koulutusta, kokouksia, esitelmä-, tutustumis- ja keskustelutilaisuuksia sekä harjoittaa tiedotus-, kurssi- ja julkaisu-toimintaa. Yhdistys tekee esityksiä ja antaa lausuntoja julkishallinnon tilintarkastukseen, sisäiseen tarkastukseen, kirjanpitoon sekä toiminnan arvioimiseen liittyvistä kysymyksistä ja toimii yhteistyössä koti- ja ulkomaisten alaa edustavien järjestöjen kanssa.

Yhteystiedot
Virpi Ala-aho, puheenjohtaja
p. 046 877 2801
virpi.ala-aho@espoo.fi